

recht schuil ging en dat de tijd rijp was voor verandering.

Ariëns zelf was met de harde werkelijkheid van de drankellende geconfronteerd in de arbeidersbuurten van Enschede waar hij als kapelaan werkte en de katholieke arbeiders organiseerde. Zijn inzet voor de drankbestrijding was een logisch gevolg van zijn wens om het leven van arbeiders te verbeteren. Hij zag de drank als een grote belemmering voor de bloei van de katholieke vakbeweging. Hij vergeleek de arbeidersbeweging met een prachtig landhuis dat onbewoonbaar werd door scheuren (drankmisbruik) in de muren.⁴⁰ Een clubje toegewijde jonge arbeiders richtte in 1895 ter gelegenheid van het twaalf-en-een-half jarige priesterfeest van Ariëns een matigheidsbeweging op. Naar Engels model werd de vereniging het Kruisverbond gedoopt, verwijzend naar Christus' offer, dat om navolging vroeg. De beweging verspreidde zich snel in Twente en vond ook aanhang buiten de kring van arbeiders. Sint Bernard werd tot schutspatroon gekozen en de promotie van de drankbestrijding werd getooid met de symbolen van de kruistochten.⁴¹ Hoewel Ariëns zelf geheelonthouder was, schreef hij dat niet dwingend voor, omdat alleen een vrijwillige keuze stand zou kunnen houden. Hij gebruikte het beeld van een man die achter zijn huis een vijver had aangelegd, waar zijn eigen kinderen niet invielen, maar de wilde buurkinderen wel. Die klommen gewoon over het hek, zodat de man niets anders overbleef dan de vijver te dempen, ook al was er niets mis met de vijver. Zo beval hij ook geheelonthouding aan.⁴² De regel werd matiging voor allen, onthouding voor de sterken. Veel katholieken klonk geheelonthouding als te radicaal (en te socialistisch) in de oren. Verplichte geheelonthouding paste bovendien niet in de rooms-katholieke kerkleer, die alcohol als een gave Gods zag en matigheid als deugd benadrukte, en het kerkelijk gezag koesterde serieuze bedenkingen tegen dit initiatief omdat de eenheid in

katholieke kring bedreigde.

Organisatie

Ariëns stuurde aan op een bestuur van leken. Hij nam ook zelf niet de organisatorische leiding, maar richtte zich vooral op voorlichting en publicaties, o.a. in *De Kruisbanier*, om het nieuws van de beweging uit te dragen. Spoedig begreep hij dat ook de vrouwen erbij betrokken moesten worden en in het najaar van 1895 organiseerde hij de Mariavereniging, die onder leiding van een pastoor vergaderde en zich inzette om hygiëne te verspreiden door het bestrijden van de gewoonte om baby's met brandewijn zoet te houden. De vrouwen verplichtten zich zelf in ieder geval geen sterke drank te gebruiken en ook niet te schenken. Ook zorgden zij voor fondswerving door vanaf 1911 jaarlijks blauwe bloempjes te colporteren in een zgn. blauwe week. Tevens nam hij het initiatief tot oprichting van de Annaverenigingen, waar ouders alle eerste communicanten konden onderbrengen die een belofte aflegden om geen sterke drank te gebruiken voor hun zestiende verjaardag.⁴³

In 1898 organiseerden de katholieken een landelijk drankweercongres in Utrecht met als resultaat dat in het volgende jaar de Vereeniging Sobriëtas werd opgericht, waarbij plaatselijke Kruisverbonden en Mariaverenigingen zich aansloten. In datzelfde jaar richtte echter pastoor C. Prinsen in Den Bosch de Bond van St. Paulusverenigingen op. Die kenden naast de categorieën van geheelonthouders en afschaffers ook halfdaagse afschaffers, die beloofden de hele dag matig te zijn en na het middagmaal geen sterke drank meer te gebruiken. Ariëns was niet gelukkig met deze maatregel, maar hoopte dat de laatste categorie de overstap naar de meer gevorderden zou maken. Paulusverenigingen richtten koffiehuisen op en spaarkassen en boden ontspanningsmogelijkheden aan zoals handboogschutterijen.⁴⁴ In 1899 sloten de Paulusverenigingen in het bisdom Den Bosch zich aaneen tot een